

17. 12. 2002

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Reforma veřejné správy zkrátí většině občanů cestu na úřady

Počátkem roku 2003 totiž zanikají okresy, a tedy i okresní úřady. Občané si budou některé své záležitosti vyřizovat v takzvaných pověřených obcích, tedy obcích s rozšířenou působností, které bývají označovány jako obce třetího typu či malé okresy. Některé pravomoci okresů převezmou i kraje, část kompetencí i další správní úřady (ministerstva vnitra, kultury a pro místní rozvoj, pozemkový úřad a další).

Reforma veřejné správy přinese od Nového roku změnu, která se bezprostředně dotkne většiny občanů. Počátkem roku 2003 totiž zanikají okresy, a tedy i okresní úřady. Občané si budou některé své záležitosti vyřizovat v takzvaných pověřených obcích, tedy obcích s rozšířenou působností, které bývají označovány jako obce třetího typu či malé okresy. Některé pravomoci okresů převezmou i kraje, část kompetencí i další správní úřady (ministerstva vnitra, kultury a pro místní rozvoj, pozemkový úřad a další).

Zastupitelstva 205 obcí s rozšířenou působností budou vydávat osobní doklady, registrovat motorová vozidla, zajišťovat správu lesů, vyřizovat žádosti o sociální podporu a vyplácet dávky.

Povedou i živnostenský rejstřík, budou mít na starosti ochranu přírody a krajiny, evidenci odpadů, ochranu zemědělského půdního fondu, správu lesů, myslivost a rybářství.

Přínosem této změny má být především přiblížení státní správy občanům. Zatímco nyní musejí občané dosavadních 76 okresů vyřizovat některé záležitosti v příslušném okresním městě, hustší síť 205 pověřených obcí by měla cestu na úřad zkrátit. Podle kritiků reformy však mnohé občany cesta do bývalého okresního města nemine, neboť řada institucí zůstane pouze ve větších městech, a občan z malé obce bude často nucen cestovat na dvě místa. Kromě toho vyřizování záležitostí spojených například s dodávkou vody, elektřiny či plynu mnohdy zavede občany do zcela jiných obcí, ve kterých mají dané společnosti pracoviště.

Největší diskuse kolem pověřených obcí vyvolal jejich výběr. Zatímco většina okresů má přes 100.000 obyvatel (nejméně lidí - 42.000 - žije v okrese Jeseník), v novém členění mělo být spodní hranicí 15.000 obyvatel žijících ve spádovém regionu. Tento limit byl ale v případě řídké osídlených oblastí kritizován jako příliš vysoký. Poslanci po dlouhých diskusích letos v březnu schválili seznam 194 pověřených obcí. Poté, co je Senát doplnil o 11 obcí, odhlasovali v červnu konečných 205. Přesto se na mnohé z potenciálních sídel malých okresů nedostalo, což vyvolalo nevoli v některých odmítnutých městech, která si od "povýšení" slibovala

ekonomickou prosperitu.

Ani vybrané obce však příliš nejasaly - města totiž musela do přípravy reformy investovat i vlastní peníze. Nejvíce obecní pokladny vyčerpává příprava budov a kanceláří pro nové úředníky, neboť státní dotace mnohde pokryjí pouze část nákladů (obce obdržely v průběhu let 2002 a 2003 na přípravu budov svých úřadů příspěvek od státu až 16,2 miliónu korun). Řada obcí také nemůže umístit nové úřady do jedné budovy, a občané tak při vyřizování svých záležitostí budou putovat celým městem. Kritizován je i fakt, že občané, a mnohdy i samotní úředníci, jsou o budoucích sídlech úřadů nedostatečně informováni.

Při výběru pověřených obcí vznikly i některé kuriózní situace. Například obce ze severního výběžku okresu Praha-západ nebyly přiřazeny pod Prahu, kde sídlí jejich okresní úřad, ale k obci Černošice, ležící jižně od Prahy. Jelikož však do Černošic není ze všech příslušných obcí přímé dopravní spojení, musí toto čtyřtisícové městečko zřídit pobočku obecního úřadu v Praze. Stejnou povinnost má i Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, obec Nýřany musí zřídit pracoviště v Plzni a Šlapanice v Brně.

Termín pověřená obec se vyskytuje i v současné podobě státní správy. Obce s pověřením prvního stupně vykonávají jen minimální část státní správy, vlastně jen organizují volby či odvod branců.

Pověřené obce druhého stupně (obce s pověřenými obecními úřady), kterých jsou téměř čtyři stovky, vedou matriky, projednávají stavební, pozemkové a živnostenské řízení. Obce, které převezmou pravomoc okresních úřadů, budou mít pověření třetího stupně.

Balíkem zákonů upravujících druhou fázi reformy veřejné správy se bude také zabývat Ústavní soud. Stížnost podalo město Chlumec nad Cidlinou a podpořila ji řada dalších měst. Chlumci, který nebyl zařazen mezi pověřené obce, se nelíbí, že některé pravomoci současných přednostů okresních úřadů bude pro celý region vykonávat starosta pověřené obce, tedy nikoli nezávislý státní úředník, ale volený představitel jedné obce. Ten by pak údajně mohl obec, ke které je vázán slibem, zvýhodňovat, a to například při krizových situacích, územním plánování, získávání investorů či přerozdělování finančních prostředků. Stížnost k Ústavnímu soudu podala také dvacítko senátorů, kteří kritizují fakt, že poslední slovo ohledně úředníků přijímaných z okresních úřadů nebudou mít města, ale ministerstvo vnitra.